Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Saksbehandler, innvalgstelefon
fagkoordinator Marit Vestad, 71 25 85 51

Vår dato
30.11.2015

Vår ref.
2015/4012/MAVE/730

Deres dato

Deres ref.

Helse- og omsorgsdepartmentet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Høringssvar - rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig

Vi viser til utsendt høringsnotat datert 07.09.15. Vårt høringssvar avgis både pr. post og digitalt på departementets nettsider.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal sine kommentarer:

Innledning:
En fremstilling av gjeldende rett fremgår av kap. 3 i høringsnotatet og utgangspunktet er at pasient eller bruker allerede pr. i dag har krav på nødvendige helse- og omsorgstjenester fra sin kommune. Fylkesmannen i Møre og Romsdal mener derfor deler av dette lovforslaget vil føre til unødig økt byråkratisering og foreslåtte endringer vil villede pasienter/brukere til å tro at de får en styrket rett til sykehjemsplass eller tilsvarende bolig.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal er i utgangspunktet enig et at rettighetsfesting generelt bidrar til å styrke pasienters og brukeres sikkerhet og sikrer den enkeltes mulighet til å få gjennomført sine rettigheter, men er mer skeptisk på om de foreslåtte lovendringene her vil styrke pasienten og brukerens rett til sykehjemsplass.

Lovfestet rett til sykehjemsplass eller tilsvarende bolig
I høringsutkastet går det frem at regjeringen mener det er behov for å bedre rettsstillingen for personer som har behov for opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Helse- og omsorgsdepartementet forslår på bakgrunn av dette at retten presiseres i pasient- og brukerrettighetsloven.

Pr i dag har allerede pasienter/brukere krav på for eksempel sykehjemsplass dersom sykehjem er det eneste tilbudet som kan sikre pasienten nødvendig og forsvarlig helse- og omsorgstjeneste. I slike tilfeller har således pasienten et rettskrav på sykehjemplass og kommunen har en plikt til å tilby en slik plass. Pasienten kan ikke settes på en venteliste.

En endring av lovteksten som foreslått vil derfor ikke medføre noen økt rettighet for pasient/bruker og vil derfor være unødvendig.

Kommentarer til lovfestet rett til å stå på liste:
Regjeringen foreslår at for å gi pasienten og brukeren trygghet og forutsigbarhet for at vedkommendes behov er sett og at et kommunalt tilbud om sykehjemsplass eller tilsvarende bolig er der når behovet oppstår må det innføres en rett til vedtak om å stå på venteliste etter

kommunale kriterier.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal kan ikke se at en rett til å stå på venteliste vil skape forutsigbarhet for pasient/bruker. Når den tid kommer at det blir ledig en plass må vel kommunen uansett foreta en skjønnsmessig vurdering av hvem som har størst behov for plassen. De pasientene som ikke kan gis nødvendige helse- og omsorgstjenester på annen måte skal jo uansett få plassen.

En rett til å stå på venteliste vil derfor ikke gi pasienten et rettskrav på en bestemt tjeneste annen enn å få lov til å ha navnet sitt på en liste. Fylkesmannen i Møre og Romsdal ser at det kan være hensiktsmessig for kommunen å få en oversikt over hvor mange sykehjemsplasser de ideelt sett burde hatt for å tilfredstille pasient/brukers ønske, men kan ikke se at en plikt til å skrive vedtak om retten til å på en liste skal gi noen bedre forutsigbarhet for pasient/bruker. Vi er også i tvil om pasient/bruker får en større trygghet for at behovet for langtidsopphold i sykehjem og tilsvarende bolig er sett og vil bli bedre ivaretatt av kommunen enn pr. i dag.

En rett til å stå på en liste kan tvert imot skape falske forhåpninger for pasient/bruker og de kan bli villedet til å tro at om de står som nr. 1 eller 2. på listen så vil de snart få en plass, noe som neppe vil være riktig. Det kan mellomtiden har dukket opp andre brukere/pasienter med større hjelpebehov.

En plikt til for kommunen til i mange saker å fatte to enkeltvedtak i samme sak, ett for ventelisteplassen og ett for de faktiske tjenestene pasienten får vil føre til økt arbeidsbyrde for både kommunen og klageinstansen uten at dette medfører noen fordel for pasienten. Dette vil også etter vår oppfatning være en økt økonomisk belastning i form at økt behov for saksbehandling.

Kommentarer til pålegg om å lage kommune kriterier
Det er uklart for Fylkesmannen i Møre og Romsdal hva regjeringen mener skal være kriterier som kvalifiserer for langtidsplass i sykehjem/tilsvarende bolig uten at det gir en rett til å få en plass.

Kommunen vil selv kunnes justere sin venteliste alt ettersom de setter høye eller lave krav til kriterier for å få lov til å stå på listen. Pålegg om å føre venteliste vil kunne føre til at dette blir en «hvilepute» for kommunen for eksempel på følgende måte: «Vi har allerede sett ditt ønske/behov, og du har fått plass på ventelisten. Vi har foreløpig ikke plass og vi kan derfor ikke vurdere din søknad på nytt allerede nå.»

I vurderingen av om du har rett til plass på sykehjem eller tilsvarende bolig er det en rekke individuelle vurderinger og faglig skjønn som må utøves. Vi vil anta at det her vil oppstå svært ulik praktisering av regelverket fra kommune til kommune når kriteriene skal lages.

Det er også forutsatt at disse kriteriene skal være tilgjengelige for brukerne. Dersom pasient/bruker har søkt og har et ønske om å få en sykehjemsplass, vil det hjelpe lite å få vite at de oppfyller kommunens kriterier for å få plass når de likevel ikke vil få en plass.

Det ser ut til at tanken bak forslaget er at det skal skapes trygghet og forutsigbarhet for pasient og bruker. Dersom en skal oppnå dette ved å fastsette kriterier må kriteriene etter vår oppfatning være så tydelige og klare at de vil nærme seg objektive kriterier, noe som ikke vil være forenelig med kommunen plikt til å tenkte helhetlig og forvalte sine ressurser på en god

måte osv. Et objektivt kriterie for eksempel i form av alder ville gitt pasient/bruker en klarere rettighet, men ville neppe vært hensiktsmessig ettersom alder ikke sier noe om helsetilstanden til pasient/bruker. Det samme vil gjelde for en bestemt diagnose. Ved vurdering av hva som er å anse som «nødvendig helse- og omsorgstjeneste» for den enkelte må det nødvendigvis foreligge en skjønnsvurdering som bygger på faglig skjønn.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal kan ikke se at det vil skape en trygghet å stå på en liste så lenge dette ikke sier noe verken om når du vil få plass eller hvor du vil få plass. I mange tilfeller vil nok pasient/bruker aldri få plass fordi kommunen heller tilbyr ordninger som de mener er forsvarlige i hjemmet. Hvis det var slik at fastsatte kriterier ville medføre at pasient/bruker får rettskrav på en bestemt tjeneste er vi enig i at dette ville økt forutsigbarheten for den enkelte, men så lenge dette ikke er tilfelle kan vi ikke se at denne lovendringen vil medføre annet enn økt byråkratisering.

Forslag om å lage en forskriftshjemmel mht fastsetting av kriterier

Fylkesmannen ser at regjerning jobber med nasjonale kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende og ser med spenning frem til å se hvordan disse kriteriene skal utformes. Fylkesmannen er enig i at dersom slike kriterier skal lages så bør de fremgå av forskrift og det er derfor nødvendig med en lovhjemmel som åpner opp for dette slik det er forelått. Sitat lovforslag: *«Kongen gir i forskrift bestemmelser om kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester.»*

Forlag om å presisere kommunens plikt i lovteksten

Når det gjelder kommunens plikt er det fremmet følgende forslag til endring:

> *«Kommunen skal tilby opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester dersom dette etter en helse- og omsorgsfaglig vurdering er det eneste tilbudet som kan sikre pasienten eller brukeren nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.»*

Fylkesmannen i Møre og Romsdal mener det kan være fornuftig å presisere denne plikten for kommunen selv om den i realiteten ikke gir pasient/bruker noen større rettighet.

Oppsummering

Fylkesmannen i Møre og Romsdal stiller seg ikke bak forslaget til lovendring. Hovedårsaken til dette er at vi mener lovendringene skaper unødvendig byråkrati, og at dette vil gjøre regelverket mindre forståelig for pasient og bruker. I verste fall vil pasient og bruker her bli villedet til å tro at de faktisk har fått en styrket rett til plass på sykehjem eller tilsvarende bolig.

Med hilsen

Christian Bjelke (e.f.)
Fylkeslege/direktør

Marit Vestad
fagkoordinator/jurist

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.